

O'zbekiston adabiyoti va san'ati

ЎЗБЕКИСТОН АДАБИЁТИ ВА САНЪАТИ

Haftalik gazeta 1956-yil 4-yanvardan chiqa boshlagan

www.uzas.uz

2023-yil 11-avgust №31 (4742)

ЯНГИ ҲАЁТ УЧУН, ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОН УЧУН!

Шойим БЎТАЕВ

**Кун ога бошлаб, тафти қайта-
ётган эса-да, шаҳар ўт пуркайд.
Беаёв ёндирган саратон шукро-
насига қовун-тарвуз, мева-чева
шакар боғлайди. Тўкин-сочинлик.
Бетон плиталару асфальтга қор-
ишган чанг-тўзонлардан қочиб
чеккалаган одамлар бири тоғда,
бошқаси қўл бўйида ўзига паноҳ
топишга уринади.**

Шаҳар четда барпо этилган Янги Ўзбекистон боғи томон аҳоли оқиб боради. Боғмисан, боғ! Кенг, баҳаво, қўм-қўк. Сал қоронғи туша бошлаши биланок ранг-баранг чироклар теварак-атрофга ажиб фусун, афсонавий кўрк бағишлайди. Очқ осмон остидаги беҳиштнинг ўзи. Олтмиш ёшдан ошган, аммо кўриниши-ю хатти-ҳаракатлари тетик-бардам киши саккиз-тўққиз ёшлардаги болакайни етаклаб боғ томон шошиб борар, иккинчи қўлида мамлакат марказий газеталаридан бирининг янги сонини ушлаб олган эди. Улар бокка кириб, болакайга маъқул бир жойда тўхташди.

– Бобо, анави ёққа бориб ўйнасам майлими? – сўради болакай.

– Бор, боравер болам, маза килиб ўйна.

– Сиз-чи, бобо, ўйнамайсизми?

Болакайнинг бегубор бу гапи туфайли у кишининг юз-кўзида самимий табасум пайдо бўлди.

– Мен энди ўйнамайман, ўйлайман, болам, – деди у қўлидаги газетани тепага кўтариб силкитиб кўяркан.

Аммо бу гап болакайнинг қулоғига етиб бормади. Етиб борса ҳам, англамади? Унга хозир ўйин керак. Ўйин учун тинчлик-осойишталик, хотиржамлик зарур. Кишини ўйлантираётгани шу.

Боғда болалар учун ҳамма шароит муҳайё. Оилавий дам оловчилар учун ҳам шийпонлар қуриб қўйилган. “Пикник”, “Пикник” дейишаётгани ўз она тилимизнинг ҳар қандай қайроки сўзидан кўра

ЭНДИ БАЙРАМ ЗЎР БЎЛАДИ

Adib va jamiyat

кўпроқ қулоққа чалинади. Янгиликлар, ўзгаришлар шу тарика давом этади.

Болакай ўйинлар майдончасида ўзи билан ўзи овора чоғида тепадан ёритиб турган лампа остидаги шинам ўриндикка жойлашиб ўтирган киши газетани тиззаси устига ёйиб, қизиқиш билан кўз югуртига бошлади. Илк саҳифанинг бошларидаёқ йирик ҳарфлардаги бош сарлавҳага кўзи тушди: “Ўзбекистон Республикаси давлат мустақиллигининг ўттиз икки йиллик байрамига тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш тўғрисида”, сал пастроқда “Ўзбекистон

Республикаси Президентининг қарорини”, деб битилган эди.

Ҳа, нечоғли оламшумул ҳодиса! Фахру ифтихор билан тафаккур қилса арзийди! Ўттиз икки йил-а! Энди таваллуд топган болакай униб-ўсиб, овози дўриллаб, тараккий қилмок орзусида оламини англай бошлайди. У ўйга толди. Ўшанда энди-гина университетни битирган, аммо ҳали иши тайин бўлмагани учун шаҳардаги квартирасидан чиқмай, мактабни битириб ўқишга келган ҳамқишлоқ ўспиринларни атрофига йиғиб, мамлакатда содир бўлаётган буюк ўзгаришлар ҳақида

тўққиллаб гапирганча, уларни оғзига қаратган кезлар эди.

– Эҳ, биласизларми, мустақил бўлсак боқимандаликдан қутуламиз, – шаҳар кўрмаган содда-дўлвор кишлоқ йигитлари яхши тушуниб туришганидан кўзлари ёнғанича бор вужудлари билан тинглашган. – Ҳали кўрасизлар, қанақа бўлиб кетишимизни. Еримиз, сувимиз, олтинимиз, қумушимиз, мисимиз, хуллас, ўша Менделеев жадвалидаги элементларнинг ҳаммаси бор бизда. Одамларимиз-чи, одамларимиз!

► 2

She'riy lahza

Тўра СУЛАЙМОН

ОТА МАКОН

Тошларин тавоф қил, тупроғини ўп,
Гардин кўзга суртиб, тугросини ўп,
Ҳар шаҳар юкиниб байроғини ўп,
Бу Ота Макондир,
Бу Она Юртдир.

Бошинг қўйиб топин остонасига,
Зоғ йўлата кўрма Арк-қалъасига,
Ҳамиша тайёр тур химоясига,
Бу Ота Макондир,
Бу Она Юртдир.

Сайхуни, Жайхуни жавоҳир, лаълли,
Тоғлари тамалли, боғлари болли,
Тақдиримиз шу эл биландир боғли,
Бу Ота Макондир,
Бу Она Юртдир.

Арқони давлатин йўли бир бўлсин,
Юрган йўлларида нафс асир бўлсин,
Тахт-тоғ, салтанати мудом сир бўлсин,
Бу Ота Макондир,
Бу Она Юртдир.

Кўки қўланқасиз — офтобли, ойли,
Фуқаросин кўнгли Ҳимолой бўйли,
Серфарзанд, сердавлат, хайрли қўлли,
Бу Ота Макондир,
Бу Она Юртдир.

Азалдан ардоқли, ор-номусли эл,
Тўқсон тўққиз бовли, бий, бўлисли эл,
Сабр-қаноатли, қут, қомусли эл,
Бу Ота Макондир,
Бу Она Юртдир.

Бу қадим Турондир — жон ичра жондир.

Adabiy hamkorlik

«ҚУТЛУҒ ҚОН» РОМАНИ ТУРК ТИЛИДА

XX аср ўзбек адабиётининг йирик намояндаси Мусо Тошмуҳаммад ўғли Ойбекнинг “Қутлуғ қон” романининг турк тилига таржимаси икки қардош халқ ўртасида азал-адбий ҳамкорликнинг бузғунги ифодасидир.

Туркияда Евро Осиё ёзувчилар уюшмасининг “Bengü” нашриёти томонидан чоп этилган “Қутлуғ қон” асарини Туркия Республикасида яшаб, илмий изланиш олиб бораётган ҳамюртимиз, таникли тилшунос ва таржимашунос Замира Ҳамидова турк тилига ўтирган. Бу таржима икки мамлакат ўртасидаги адабий, маданий-гуманитар соҳалардаги ҳамкорликнинг самарасидир.

“Қутлуғ қон” романи шу кунга қадар араб, форс ва МДХ давлатлари тилларига таржима қилинган. “Bengü” нашриёти раҳбари, профессор Ёқуб Умар ўғли бошчилигида жорий йилда Анкарада нашр этилган мазкур таржима 430 бетдан иборат бўлиб, унинг юзага келишида кўплаб мутасаддиларнинг хизмати бор.

► 2

«САККИЗ, ТЎҚҚИЗ, ЎН...»

Олимжон САЛИМОВ,
Ўзбекистонда хизмат
кўрсатган санъат арбоби

1995 йили Иккинчи жаҳон урушида қозонилган ғалабанинг 50 йиллигига бағишлаб, Ҳамза номидаги ўзбек давлат академик драма театри (ҳозирги Ўзбек Миллий академик драма театри) Саид Аҳмаднинг “Уфқ” романи асосида спектакль саҳналаштиришга бўлди. Спектаклни саҳналаштиришни менга ишонди. Бундан олдин ҳам спектакль саҳналаштириш учун мени бу театрда бир неча бора таклиф қилишган.

Саҳналаштириладиган пьесалар маъқул бўлмагани туфайли уларни рад этгандим. Лекин ўзбекининг энг қатта театрида спектакль саҳналаштиришга иштиёқ жуда-жуда қатта эди. Рост, ўша пайти ёш режиссёр эмасдим. Қўкон, Фарғона театрларида унча-мунча “ишларни қилиб” қўйганим учун, бироз танишарди.

Саид Аҳмаднинг “Уфқ”и билан эса яхши таниш эдим, романи мактабда ўқиб юрган пайтларимдаёқ ўқиганман, институтни битириб Қўкон театрига келганимда, бу театрнинг энг юксак спектакллари билан бирга “Уфқ” эди. Бу спектаклни машҳур актёр Занжирали Мирзатов ижросида Икромжон

Хуллас, спектаклни саҳналаштиришга дарров кўндим. Иш бошланиб кетди. Роман асосида ёзилган пьесани Саид Аҳмаднинг ўзлари театрга келиб ўқиб бердилар. Академик театрда ишлайдиган актёрлар бари жам бўлди. Ҳаммани сиздирадиган жойнинг топилиши кийин, доимо ярми бўш турадиган репетициялар хонасида ҳар бир студия икки кишилик ўтириб пьесани тинглашди. Ўша пайтда, актёрларнинг ўзлари айтишларича, анча вақтлардан бери кўришмаган касбдошлар шу кунни кўришишди. Шу аснода роллар тақсимланди. Талабгорлар жуда ҳам кўп. Ҳар бир ролга икки, уч актёр дублёр тарзида тайинланди. Роль тегмаган актёрлар анчагина директор ва менга роль сўраб мурожаат қилиб юришди. Кейинчалик ҳам, спектаклдаги энг “киёминга етган” ролларни, ролларга расман тайинланганлар эмас, талабгор бўлиб роль олганлар ижро қилишди.

► 5

Буюк бобоқалонимиз Юсуф Хос Ҳожиб таъбири билан айтганда, “Нажот – таълимда, нажот – тарбияда, нажот – билимда”. Дарҳақиқат, тараққий этишини хоҳлаган, келажagini ўйлаган ҳар бир миллат, аввало, таълим ва тарбияга эътибор қаратади. Бу икки қудратли восита мамлакатнинг истиқболлини белгилайди, фарзандлари руҳан ва жисмонан соғлом юртни ҳеч қандай қуч ё мафқура енга олмайди. Бу вазифани амалга оширишда, шубҳасиз, устоз ва муаллимларнинг ўрни беқиёс.

2023-yil – Insonga e'tibor va sifatli ta'lim yili

ҲАВАС ҚИЛСА АРЗИЙДИ

Мамлакатимизда таълим соҳасига берилаётган эътибордан самарали фойдаланиб, ўз устида тинимсиз изланаётган, эртағамиз эгаларини тарбиялашдек шарафли ва масъулиятли юмушга муносиб ҳисса қўшаётган ўқитувчи ва мураббийлар талайгина. Қаҳрамонимиз Сергели туманидаги 6-сонли давлат ихтисослаштирилган умумий ўрта таълим макта-

би физика фани ўқитувчиси Моҳидил Юлдашева ана шундай фидойи, илгор ва замонавий фикрлайдиган педагоглардан. Моҳидил опанинг шу вақтга қадар эришган ютуқларига ҳавас қилса арзийди. У шогирд ўқитувчи ва мураббийлар билан бирга, педагогика соҳасида кўплаб муваффақиятларни қўлга киритиб келмоқда.

► 2

